

Kirjallinen kysymys 1258, 1261

N:o 1258

Tero Mölsä /kesk ym.: Eläinsuojeluaktivistien iskuista turkistarhoille

Eduskunnan Puhemiehelle

Viime vuosien aikana on tehty huomattava määrä iskuja turkistarhoille ja aiheutettu suuria taloudellisia vahinkoja yrittäjille. Suurin osa näistä iskuista on jäänyt selvittämättä, ja vahinkojen maksajiksi ovat joutuneet laillista elinkeinotoimintaa harjoittavat yrittäjät.

Iskujen kohteena eivät ole olleet ainoastaan turkistarhat, sillä myös teuraiden kuljetuskalustoa on joutunut ilkeiden kohteeksi.

Eläinräkkäyksen tunnusmerkit täyttävän aktivistien anarkistisen toiminnan takia ovat laillista ja asianmukaisesti hoidettua elinkeinotoimintaa harjoittavat yrittäjät joutuneet suurten lisälaskujen maksajiksi. Suojatakseen yritystään ja useimmiten myös kotirauhaansa yrittäjät ovat perustaneet vartiointirenkaita, joutuneet hankkimaan kalliita hälytyslaitteita tai turvautuneet vartiointiliikkeiden palveluihin.

Onko oikein, että poliisikin osin resurssien puutteessa joutuu toteamaan, että aktivistit ovat hyvin valmistautuneita ja tuntevat poliisin toimintatavat ja taktiikan?

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momenttiin viitaten esitämme kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin Hallitus aikoo ryhtyä, että laillista elinkeinotoimintaa harjoittavat yrittäjät voivat toimia ilman massiivisia suojauskeinoja, ja

miten aktivistien anarkistinen toiminta voidaan pysäyttää, sekä

aikooko Hallitus ryhtyä toimiin, joilla vahinkoa kärsineet tarhaajat voivat saada viime kädessä korvauksen vahingon-
teosta valtion varoista?

Helsingissä 9 päivänä joulukuuta 1997

Tero Mölsä /kesk
Armas Komi /kesk
Tauno Pehkonen /skl

Jukka Vihriälä /kesk
Liisa Hyssälä /kesk
Toimi Kankaanniemi /skl
Maija-Liisa Lindqvist /kesk

Kyösti Karjula /kesk
Kari Myllyniemi /kesk
Esa Lahtela /sd

N:o 1261

Heikki Rinne /sd: Eläinaktivistien ja tarhaajien yhteenottojen ehkäisemisestä

Eduskunnan Puhemiehelle

Eläinaktivistien ja tarhaajien yhteenotot ovat ajautuneet asteelle, jossa ihmishenkien menetys on vain ajan kysymys. Sisäasiainministeri ”ymmärsi” (TV 1:n haastattelu 7.12.1997) molempien osapuolten, myös aseenkäyttäjän, tunteita.

Järjestysvalta ei voi jättää kahta kansalaisosapuolta ymmärryksen saattelmana ottamaan mittaa toisistaan. Kostonkierre, puolin ja toisin, on helppo aloittaa, mutta mahdotonta lopettaa. Varmaa ainakin on se, että otteet tulevat kovenemaan, jos itse ongelmaan ei rivakasti tartuta. Suomi on eräs asekyllästyin maa maailmassa ja liipasinsormi on herkkä. Suuri osa aseensa omistavista on sen käytön kannalla. Tilanne on uskotua vakavampi. Kovan linjan pyssymiehet, joita aseenteiden kovenemisen myötä on yhä useampia, voivat ”ymmärryksen antaman valtuutuksen” perusteella kernaasti ryhtyä tulittamaan maali-purkkia kantavaa pikkupoikaa pälkkiäidan läpi.

Ministeri ei haastattelussaan hyväksynyt ampumista. Hän tuomitsi tulituksen, mutta sanoi ymmärtävänsä myös aseeseen tarttunutta tarhaajaa. On kuitenkin syytä pitää tulikirjaimin mielessä, että läheskään kaikilla ei ole arvostelukykä, mielen tasapainoa eikä muitakaan edellytyksiä tilanteen arviointiin.

Tarhaajilla on usein kysymys toimeentulosta ja aktivisteilla aito huoli eläimistä.

Demokraattisen yhteiskunnan on aina ja kaikissa olosuhteissa turvattava järjestys, ennen kuin aseistetut yksittäiset kansalaiset, kodinturvajoukot, ”suojeluskunnat” ja muut puolisoitilaalliset aseintoilijat ottavat oikeuden tuliaseen piipusta.

Jos kysymys on poliisiresurssien puutteesta, on vaje täytettävä kyselemättä ja selittelemättä asiaa esimerkiksi valtiontalouden säästötoimilla. Myös valtiovarainministeriöllä tulisi joskus olla vastuu leikkauspäätöksistään. ”Yksityistämislä” on rajansa. ”Vartioliivaltion” kaikista tehtävistä ei voi luopua.

Jos ja kun tarvitaan lainsäädäntötoimia itse asiassa, ne on viipymättä käynnistettävä. Yhteiskunnallinen tapahtuminen on prosessi, jota voidaan verrata dominopeliin. Yksi palikka kaataa toisen ja pahimmassa tapauksessa koko kentän, jolloin tilanne voi muuttua hallitsemattomaksi sissisodaksi.

Eläinaktivistien käsitys eläinten kurjista oloista on oikea. Ongelma on ratkaistavissa eläinhiimillisellä tavalla, mutta se vaatii kustannuksia. Turkisten ostajilla on varaa maksaa kustannukset, joilla lajeille tyypilliset oikeudet voidaan kohtuullisella tavalla järjestää. Nuoret ymmärtävät, että kysymys on ylellisyystarvikkeen alemyynnistä, jonka maksavat eläimet.

Kansainvälistyneelle nuorisolle on turha yrittää syöttää tarinaa, jonka mukaan meillä ei voida vapaan maailmanlaajuisen kilpailun takia ryhtyä eläinten oikeuksien turvaamiseen. Lainsäätäjän tehtävä on hoitaa asia niin, että markkinamekanismi murretaan ja ostajat maksavat eläinrääkkäyksen ja hyvän elintilan välisen kustannuserän. Eläinten suojelijat eivät lopeta (he ovat pääosin nuoria), ennen kuin eläinten oloihin lainsäädännöllä puututaan. Ongelma poistuu vain siten, että ongelma ratkaistaan säällisellä tavalla.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momenttiin viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Tuomitseeko Hallitus ”siviilien” aseenkäytön yksiselitteisesti ja julkisesti, ryhtyykö Hallitus kiireellisiin lainvalmisteluihin, joilla kohennetaan tarhaeläinten elinolosuhteita, ja mitä Hallitus aikoo tehdä poliisiresurssien lisäämiseksi?

Helsingissä 7 päivänä joulukuuta 1997

Heikki Rinne /sd

Eduskunnan Puhemiehelle

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva Puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Tero Mölsän ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen n:o 1258:

Mihin toimenpiteisiin Hallitus aikoo ryhtyä, että laillista elinkeinotoimintaa harjoittavat yrittäjät voivat toimia ilman massiivisia suojauskeinoja, ja

miten aktivistien anarkistinen toiminta voidaan pysäyttää, sekä

aikooko Hallitus ryhtyä toimiin, joilla vahinkoa kärsineet tarhaajat voivat saada viime kädessä korvauksen vahingon- teosta valtion varoista?

sekä kansanedustaja Heikki Rinteen näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen n:o 1261:

Tuomitseeko Hallitus ”siviilien” aseenkäytön yksiselitteisesti ja julkisesti, ryhtyykö Hallitus kiireellisiin lainvalmisteluihin, joilla kohennetaan tarhaeläinten elinolosuhteita, ja

mitä Hallitus aikoo tehdä poliisire- surssien lisäämiseksi?

Vastauksena kysymyksiin esitän kunnioitta- vasti seuraavaa:

Eläinten suojelua pidetään maassamme yleis-esti hyväksyttävänä toimintana. Suomen lain- säädäntö, viranomaisvalvonta, tutkimustoimin- ta ja tuotantomenetelmät ovatkin tältä osin kan- sainvälisesti tarkastellen korkealla tasolla. Euroopan neuvosto on vuonna 1992 hyväksynyt tuotantoeläinten suojelua koskevan yleissopi- muksen, jonka osana ovat turkiseläimiä koske- vat eläinsuojelumääräykset. Suomi on sopimus- osapuolena allekirjoittanut kyseiset asiakirjat. Euroopan neuvosto on parhaillaan uudistamas- sa mainittua yleissopimusta, minkä vuoksi myös maa- ja metsätalousministeriö on valmistautu- nut muuttamaan määräystään turkiseläinten pidolle asetettavista eläinsuojelumääräyksistä.

Sisäasiainministeriö seuraa puolestaan eläinten suojeluun liittyvän lainsäädännön ja hallinnollis- ten säädösten kehittymistä. Mahdolliset muu- tokset otetaan viipymättä huomioon toiminnas- sa.

Myös kansalaiset osallistuvat aktiivisesti eläinten suojeluun. Merkittävä osa heistä nou- dattaa lainsäädäntöä ja käyttää tärkeäksi koke- mansa asian edistämiseen yksinomaan perusoi- keuksia, jotka ilmenevät hallitusmuodosta. Vuode- sta 1995 lähtien on vähäinen osa eläinsuojelu- aktivisteista kuitenkin ottanut käyttöönsä lain vastaisia keinoja, jotka ovat suuntautuneet pää- asiallisesti turkis- ja lihanjalostusalalla toimivia yrityksiä vastaan. Kyseisiin rikoksiin syyllisty- neet henkilöt ovat omaksuneet toimintamallinsa ilmeisesti kansainvälisten yhteyksiensä perusteella. Elinkeinonharjoittajille on aiheutettu merkittäviä taloudellisia vahinkoja etupäässä vahin- gonteko-, varkaus- ja tuhotyörikosten tunnus- merkistöt täyttävillä teoilla. Lain vastaiset keinot loukkaavat muutenkin suuren yrittäjä- sekä työntekijäpiirin oikeuksia.

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskunta- järjestyksen turvaaminen, minkä vuoksi sen on huolehdittava myös siitä, että jokaisella on mah- dollisuus käyttää perustuslaillisia oikeuksiaan. Ympäristön suojelu on asiakokonaisuus, joka edellyttää laaja-alaista yhteistyötä. Poliisin ja myös muiden yhteiskunnallisten vaikuttajien on- kin pyrittävä toiminnallaan edistämään sovinnollisuutta eri henkilöryhmien välillä, jolloin voi- taisiin myös parhaiten turvata hallitusmuodossa jokaiselle osoitettu oikeus hankkia toimeentu- lonsa valitsemallaan laillisella elinkeinolla, oi- keus terveelliseen ympäristöön ja vaikutusmah- dollisuus elinympäristöään koskevaan päätök- sentekoon. Poliisi on tämän vuoksi tehostanut turkiselinkeinon kohdistuneiden rikosten osalta ennalta estävää toimintaa. Se on tapahtunut lisäämällä tarhausalueille suunnattua partiointia sekä antamalla elinkeinonharjoittajille suojaus- neuvontaa. Toimenpiteiden tarkoituksena on erityisesti pyrkiä ehkäisemään vakavat ristiriitai- suudet eri henkilöryhmien välillä.

Poliisin tehtävänä on myös selvittää ja saattaa syyteharkintaan tapahtuneet rikokset. Kyseisen tavoitteen saavuttamiseksi on vuodesta 1995 läh-

tien kerätty valtakunnallisesti tiedot kaikista lain vastaisista teoista, joita on syytä epäillä eläinsuojeluaktivistien tekemiksi. Esitutkintatoimenpiteitä on muutenkin tehostettu, minkä vuoksi poliisin lääninjohdot ja valtakunnalliset yksiköt ovat tiivistäneet yhteistyötään, ongelmallisimmilla alueilla sijaitsevat poliisilaitokset ovat joutuneet antamaan selvityksiä asian johdosta suorittamisestaan toimenpiteistä, vihjetietojen keräämiseen on kiinnitetty entistä enemmän huomiota ja lisäksi on perustettu erityisiä valtakunnallisia tutkintaryhmiä. Ilmeisen suppean eläinsuojeluaktivistien ryhmän tekemiksi epäiltyjen rikosten tutkinta on ollut erittäin vaativaa. Tapahtumasarjoja on kuitenkin selvitetty ja tuomioistuimet ovat antaneet ratkaisuja, joiden perusteella henkilöitä on tuomittu sakko- ja vankeusrangaistuksiin. Esitutkinta on myös eräiden tekojen osalta edelleen kesken. Poliisi tulee suorittamaan tarvittavat toimenpiteet näissäkin tapauksissa tehokkaimmalla mahdollisella tavalla, jotta rikokset selvitettäisiin.

Esitutkinnassa on ensisijaisesti selvitettävä, onko riittävää aihetta syytteen nostamiseen. Tämän lisäksi on muun muassa kiinnitettävä huomiota asiassa esitettyihin yksityisoikeudellisiin vaatimuksiin. Ne on selvitettävä myös silloin, kun niillä ei ole vaikutusta teon rikosoikeudelliseen arviointiin. Poliisin tehtävänä on tämän vuoksi tutkia asianomistajan vaatimuksen peruste ja määrä. Esitutkinnan aikana voidaan sylli-

seksi epäillyn omaisuuteen kohdistaa turvaamistoimia, joiden avulla on mahdollista turvata muun muassa yksityisoikeudellisten saatavien täytäntöönpano. Edellä mainittujen toimivaltuuksien avulla poliisi pyrkii huolehtimaan siitä, että asianomistajan yksityisoikeudelliset vaatimukset otetaan esitutkinnan aikana riittävästi huomioon. Rikoksella aiheutettu vahinko korvataan puolestaan valtion varoista siten, kuin laissa rikosvahinkojen korvaamisesta valtion varoista säädetään.

Jokaisella on oikeus ottaa kiinni rikokseen, muun muassa vahingontekoon syyllistynyt henkilö sekä käyttää kiinnioton yhteydessä sellaisia voimakeinoja, jotka ovat välttämättömiä teon torjumiseksi. Voimassa olevan rikoslain mukaan tällainen hätävarjelu on mahdollista uhkaavan tai jo aloitetun hyökkäyksen torjumiseksi vain tarkasti rajatuissa tilanteissa. Henkilö, jonka toiminta ei pysy säännöksen osoittamissa puitteissa, syyllistyy itse lainvastaiseen tekoon, josta hänet voidaan tuomita rangaistukseen. Hätävarjelu liioittelu on siis aina tuomittavaa.

Poliisille on asetettu lainsäädännössä lukuisia tehtäviä. Valtiontalouden nykytila on kuitenkin johtanut siihen, että myös kyseisen hallinnon alan voimavaroja on jouduttu rajoittamaan. Poliisin resurssit pyritään kuitenkin myös varainhoitovuonna 1998 turvaamaan parhaalla mahdollisella tavalla valtion talousarviossa.

Helsingissä 23 päivänä joulukuuta 1997

Sisäasiainministeri *Jan-Erik Enestam*

Till Riksdagens Talman

I det syfte 37 § 1 mom. riksdagsordningen anger har Ni, Fru Talman, till vederbörande medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsman Tero Mölsä m.fl. undertecknade spörsmål nr 1258:

Vilka åtgärder ämnar Regeringen vidta för att företagare som bedriver laglig näringsverksamhet skall kunna upprätthålla sin verksamhet utan massiva skyddsåtgärder och

hur kan man stoppa aktivisternas anarkistiska verksamhet samt

ämnar Regeringen vidta åtgärder för att de pälsdjursuppfödare som lidit förluster skall kunna få ersättning för skadegörelsen i sista hand av statliga medel?

samt av riksdagsman Heikki Rinne undertecknade spörsmål nr 1261:

Fördömer Regeringen entydigt och offentligt den omständigheten att "civila" tar till vapen,

ämnar Regeringen i brådskande ordning bereda lagar genom vilka levnadsförhållandena för djur på farmar förbättras och

vad ämnar Regeringen göra för att utöka polisens resurser?

Som svar på dessa spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

I vårt land anses djurskyddet vara en allmänt accepterad verksamhet. Internationellt sett står finsk lagstiftning, myndighetsövervakning och forskning samt finska produktionsmetoder på en hög nivå i fråga om djurskyddet. Europarådet godkände 1992 en konvention gällande skydd av animalieproduktionsdjur. I den ingår djurskyddsbestämmelser som gäller pälsdjur. I egenkap av avtalspart har Finland undertecknat de ifrågavarande dokumenten. Som bäst håller Europarådet på att revidera konventionen, varför också jord- och skogsbruksministeriet är berett att ändra sina föreskrifter om de djurskyddskrav

som skall ställas på pälsdjursuppfödningen. Inrikesministeriet följer för sin del utvecklingen av den lagstiftning och de administrativa bestämmelser som berör djurskyddet. Eventuella förändringar beaktas omedelbart i verksamheten.

Även medborgarna deltar aktivt i djurskyddet. De flesta iakttar lagstiftningen och använder sig endast av regeringformens fri- och rättigheter för att främja dessa frågor, som de upplever som viktiga. Fr.o.m. 1995 har dock en liten del av djurskyddsaktivisterna använt sig av illegala metoder som i huvudsak riktats mot företag inom päls- och köttförädlingsbranschen. De personer som gjort sig skyldiga till dessa brott har uppenbarligen tillägnat sig verksamhetsmodellen genom internationella kontakter. Näringsidkarna har förorsakats betydande ekonomiska förluster på grund av handlingar som närmast uppfyller brottsrekvisiten för skadegörelse, stöld och sabotage. De illegala metoderna kränker även i övrigt många företagares och arbetstagares rättigheter.

Polisens uppgift är att trygga rätts- och samhällsordningen, varför den också skall se till att var och en har möjlighet att använda sig av de grundläggande fri- och rättigheter som anges i grundlagen. Miljövården är en helhet som förutsätter ett omfattande samarbete. Polisen och även andra påverkare i samhället skall verka för försonlighet mellan olika grupper. På detta sätt kan man bäst trygga vars och ens i regeringsformen fastslagna rätt att skaffa sig sin utkomst genom en självvald, laglig näring, rätt till en sund miljö och möjlighet att påverka beslutsfattandet i frågor som gäller den egna livsmiljön. Därför har polisen effektiviserat den förebyggande verksamheten i fråga om brott som inriktas på pälsnäringen. Patrulleringen vid farmområdena har utökats och näringsidkarna har fått råd om hur de skall skydda sig. Avsikten med åtgärderna är i synnerhet att hindra allvarliga konflikter mellan olika medborgargrupper.

Polisens uppgift är också att utreda brott och göra dem till föremål för åtalsprövning. För att nå målet i fråga har man fr.o.m. 1995 i hela landet samlat in uppgifter om alla illegala gärningar som det finns skäl att misstänka djurskyddsaktivister för. Förundersökningsåtgärderna har också i övrigt effektiviserats, varför polisens läns-

ledningarna och riksomfattande enheter har intensifierat sitt samarbete, polisinsatserna på de mest utsatta områdena har ökat och utredningar över de åtgärder som de har vidtagit i saken, ännu större uppmärksamhet än tidigare har fäst vid insamlingen av tips och särskilda riksomfattande undersökningsgrupper har satts upp. Undersökningen av de aktuella brotten, som misstänks vara utförda av en uppenbarligen mycket liten grupp djurskyddsaktivister, har varit mycket krävande. Händelsekedjorna har dock utretts och domstolarna har utdömt ett antal bötes- och fängelsestraff. Förundersökningen är fortfarande på hållt i fråga om vissa gärningar. Polisen kommer även i dessa fall att vidta behövliga åtgärder på ett sätt som är så effektivt som möjligt för att brotten skall kunna klaras upp.

Under förundersökningen skall man i första hand utreda om det finns tillräckliga skäl att väcka åtal. Dessutom bör man bl.a. fästa uppmärksamhet vid de privaträttsliga anspråk som framställts i ärendet. De skall utredas även när de inte påverkar den straffrättsliga bedömningen av gärningen. Därför är det polisens uppgift att undersöka grunden för och beloppet av målsägandens yrkande. Under förundersökningen kan den misstänktes egendom bli föremål för säkringsåtgärder, med vilka bl.a. verkställigheten av

privaträttsliga fordringar kan tryggas. Med hjälp av ovan nämnda befogenheter försöker polisen se till att målsägandens privaträttsliga anspråk beaktas i tillräcklig utsträckning under förundersökningen. En skada som vållats genom brottet ersätts för sin del av statsmedel enligt vad som föreskrivs i lagen om ersättning för brottskadorna av statsmedel.

Var och en har rätt att gripa en person som gör sig skyldig till brott, bl.a. skadegörelse, samt att vid gripandet använda sådana kraftåtgärder som krävs för att avvärja gärningen. Enligt gällande strafflag är dylikt nödvärn möjligt för avvärjande av förestående eller påbörjade angrepp endast i noggrant angivna situationer. Den som inte i sin verksamhet iakttar denna bestämmelse gör sig själv skyldig till en lagstridig handling för vilken straff kan dömas ut. Överdrivet nödvärn bör således alltid fördömas.

Genom lagstiftningen har polisen ålagts många uppgifter. Den nuvarande situationen inom statsekonomin har emellertid lett till att man har varit tvungen att begränsa resurserna även inom detta förvaltningsområde. Man strävar dock efter att också under finansåret 1998 trygga polisens resurser på bästa möjliga sätt i statsbudgeten.

Helsingfors den 23 december 1997

Inrikesminister *Jan-Erik Enestam*